

Tekstil İşçilerinin Toplumsal Cinsiyete İlişkin Tavrı ve Tutumları

Gülçin CEBECİOĞLU¹, İpek Beyza ALTIPARMAK²

Özet

Toplumsal cinsiyet algısı hayatın her alanında çeşitli şekillerde kodlanmış bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Toplumu oluşturan bireylerin farklı sorumluluk ve rolleri üstlenmeleri zaman içinde bir takım kalıplaşmış ön kabulleri karşımıza çıkarmaktadır. Bu ön kabullerin şekillendirdiği sosyal ilişkiler ağı kadınların hayata katılımı sırasında bir takım farklılıklara sebep olmaktadır. Bu farklılıklar kadınların eşit şart ve durumlara sahip olmaması nedeni ile çeşitli problemlerle karşılaşmalarına ve ikincilleşmelerine sebep olmaktadır. Genel bir perspektifle sosyal hayatın özneleri olarak kadın ve erkeğin ekonomik, siyasal ve sosyal alana eşit katılımı hukuki ve insani bir gereksinim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada yapılan çalışmada İstanbul'da hazır giyim atölyelerinde çalışan tekstil işçileri örneklem olarak ele alınmış ve tekstil işçilerinin toplumsal cinsiyete ilişkin tavrı ve tutumları incelenmiştir. Mevcut örnekleme konuyla ilgili hazırlanmış anket formu uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS programı ile değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucu özellikle aile hayatında yani özel alanda toplumsal cinsiyete ilişkin rol ve beklentilerin daha fazla olduğu görülürken, çalışma hayatında bu rol tutumlarının biraz daha esnediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, kadın, erkek, aile, tekstil.

Gender Perceptions and Attitudes of Textile Workers

Abstract

We can come across with gender perception in all fields of life in different code-designated ways. Different roles and responsibilities that are undertaken by individuals bring some stereotype presuppositions before us. Social relations networks shaped by these presuppositions causes some differences in life participations. These differences cause women to face up with some problems and be put in the second rank as the do not have equal conditions and situations. In general perspective it is a humanitarian requirement that women and men have equal access to economic, political and social fields as subjects of social life. At this point, ready wear textile workers in İstanbul are chosen as the sample of the study and their perceptions and attitudes of gender are analyzed. A questionnaire prepared in relation with the topic is applied to the sample and the data are analyzed via SPSS program. It is found out at the end of the study that while roles and expectations about gender are very high in family life, they stretch a little more in work life.

Key Words: Gender, woman, man, family, textile.

To cite this article: Cebecioğlu, G. & Altıparmak, İ. P. (2016). Tekstil işçilerinin toplumsal cinsiyete ilişkin tavrı ve tutumları. *International Journal of Humanities and Education*, 2(3), 123-143.

¹ Arş. Gör., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, E-mail: aktas_glcn@hotmail.com

² Arş. Gör. Dr. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, E-mail: ipkbeyzaaltiparmak@hotmail.com

Giriş

Ataerkil sistemin erkek ve kadına yüklediği farklı roller ve görevler ile beraberinde getirdiği toplumsal cinsiyet algısı, hayatın her alanında cinsel kimlikleri derinden etkilemektedir. Bir yandan kadınlara ve erkeklere biçilen değerlerin, yüklenen rollerin ve sorumlulukların cinsiyetler arasındaki eşitsizliğin kaynağını oluşturduğu düşünülürken bir yandan da bunların toplumun temel taşı olan ailenin devamlılığının sağlanabilmesi için zaruri olduğuna yönelik yaygın bir kabul vardır (Kahraman vd., 2014; Koyuncu, 2014).

Toplumsal cinsiyet konusu gündeme geldiğinde kadınlara karşı daha muhafazakâr bir tavır takınıldığı ve sosyal değişim açısından kadınlara yeterli olanakların sağlanmadığı söylenebilir. Örneğin Parsons, modern toplumlardaki toplumsal sınıf incelemelerinde kadınların erkeklerden daha düşük statüye sahip olmaları gerektiğini savunmaktadır (Parsons'tan aktaran Kerbo, 2008). Bütün toplumların temeli olarak görülen ailede katı bir işbölümünün yapılmasını gerekli görmektedir. Bu anlamda, kadınların temel rol ve görevleri annelik ve diğer bakım işleri olarak görülürken, çalışma hayatı içinde olmaları ikinci planda yer almaktadır. Çünkü aile içerisinde çalışıp para kazanma sorumluluğu daha çok erkeğe yüklenmiştir. Dahası kadınların ve erkeklerin benzer rollere sahip olmasının ailelerin dağılmasına sebep olabileceği de iddia edilmektedir (Jalovaara, 2003).

Toplumunu oluşturan kadın ve erkeğe yönelik mevcut ön kabuller ve bunların algılanma biçimi sosyal ilişkilerin yapısını belirlemesi açısından önemlidir. Bu bağlamda yapılan çalışmanın temel amacı İstanbul ili hazır giyim atölyelerinde çalışan işçilerin toplumsal cinsiyet algılarını anlamaktır. Toplumsal cinsiyetin aile içi ilişkilerde ve çalışma ortamında üstlendiği rolü, etkilerini ve belirleyiciliğini saptayabilmek için araştırma çerçevesinde işçilere toplumsal cinsiyet rol kategorilerini içeren bir anket uygulanmıştır. Buradan yola çıkılarak tekstil atölyelerinde çalışan kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerini ne kadar benimsediği ve bu rollerin kabulüne ilişkin katkısının ne olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Sosyoloji alanında ilk kez Ann Oakley tarafından kullanılan toplumsal cinsiyet (gender) kavramı, erkeklik ile kadınlık arasındaki toplumsal açıdan eşitsiz bölünmeye gönderme yapmaktadır (Marshall, 1999). Nitekim Connell de (1998) toplumsal cinsiyet kavramını insanların eril ve dişi olarak üremeye dayalı bölünmesi kapsamında veya bu bölünmeyle bağlantılı olarak örgütlenmiş pratikler olarak tanımlamaktadır. Doğdukları andan itibaren

erkek ve kadınlar geleneksel değer yargıları, kalıplar, toplumsal hafızaya yerleştirilmiş konumlandırma, önyargılı bakış açısı eksenindeki düşüncelerle kuşatılmışlardır. Doğal olarak bu şartlar altında kadınlar ve erkekler arasında sosyal, siyasal ve ekonomik hayatı da kapsayan daha birçok alanda statü farkı ortaya çıkmaktadır (Dolmacı & Şalvarcı-Türel, 2012; Giddens, 2013). Dolayısıyla toplumsal cinsiyet yalnızca belirli bir süreçte kültürel ve toplumsal olanın biyolojik olana kattığı ve tüm toplumsal ilişkileri etkilediği nesne değildir o aynı zamanda aktif bir süreci ifade etmektedir (Connell, 1998; Danovan, 1997; Sallan Gül, 2012).

Aktif bir süreç olarak görülen toplumsal cinsiyet farklı etkenler tarafından belirlenmektedir. Gelenekselliğin hâkim olduğu toplumlarda aile içinde verilen kararlarda ve davranışlarda ataerkil sistemin etkisi oldukça fazla hissedilmektedir. Erkek egemen sistemin özellikle kırsal kesimde etkisini gösterdiği düşünülmese rağmen günümüzde kent yaşamında da bu etkinin sürdüğü yadsınamaz bir gerçekliktir (Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü [KSGM], 2008). Bu noktada kadının toplumdaki yeri evi ile sınırlandırılırken işlevi ev işi ve çocuk yetiştirme olarak belirlenmiştir.

Brenner'e göre (2001) aile içerisindeki konumu ele alındığında kadınlar, kocanın kazancına bağlı olan temizlik yapma, çocuk bakımı vs. noktalarında ücretsiz emeğe dayanan bir grup insandan oluşmaktadır. Kapitalizmden önce ataerkil sistem erkeğin karısı ve çocukları üzerinde tam bir hâkimiyetinden bahsetmektedir. Bu sebeple erkekler hiyerarşik organizasyon ve kontrolün tekniklerini kanıksamış bir şekilde karşımıza çıkmaktadırlar. Ancak kapitalizmle birlikte kadınların iş hayatında yer almaya başlamaları, farklı işkollarının ve uzmanlık alanlarının ortaya çıkması kısmen de olsa erkeğin statüsünün sarsılmasına sebep olmuştur (Hartman, 1976). Kadınlar, ev hayatına dönük doğal bağlarını temel alan bir ideoloji ile çalışma hayatına başlamışlardır. Böylelikle işyerlerinde ve evlerde oluşturulan cinsiyete dayalı işbölümü birbirini güçlendirmiştir. Kadınların düşük ücretleri ve sınırlı mesleklerde çalışabilme durumları ailedeki konumlarını da etkin bir şekilde güçlendirmiştir (Brenner, 2001).

On dokuzuncu yüzyıldan sonra hızla gelişen endüstrileşme ile her ne kadar eğitim görme ve ev dışında ücretli çalışma olanakları sağlanmış olsa da toplumun genelinde kadının çalışmasına yönelik geleneksel bakış açısı hala yerini korumaktadır (Kuzgun ve Sevim, 2004). Öncelikli olarak "eş" ve "anne" olarak görülen kadının işgücü "ucuz emek" veya "yardımcı aile işçisi" olarak görülmektedir (Minibaş 1998). Zaten iş yaşamı büyük ölçüde erkeklerin

geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine göre şekillenmiş olduğundan kadınların iş yaşamında yer almaları sıkıntı yaratmaktadır. Aynı şekilde kadınların meslek seçimlerini yaparken en önemli rolü olarak görülen “eş” ve “anne” olma rollerine zarar verecek davranışlardan uzak durmaları beklenmektedir (Dolmacı & Şalvarcı- Türeli, 2012).

Küreselleşme süreci ile birlikte emek piyasasında değişimler meydana gelmiş ve bu bağlamda enformel, kesintili, düşük ücretli, esnek, güvencesiz, sözleşmeli veya alt sözleşme ilişkilerine dayalı işlerde bir artış söz konusu olmuştur. Bu artış ile birlikte de kadınların işgücüne daha fazla katıldıkları görülmektedir (Karakul, 2010). İş hayatında daha fazla yer almaya başlayan bu kadınlar daha çok düşük ücretli, vasıfsız, part-time ve sıradan işlere yerleştirilmektedirler (Chhochhi & Attin, 1995). Bu durumun temel sebebi daha önce de vurgulandığı gibi kadının temel rolünün “eş” ve “anne” olmasıdır. Kadının yaşamında rol değişimlerine sebep olan evlenme olayı da kültürel bir olgu olarak onun evi ve eşi ile ilgilenebilmesi için çalışmaya ara vermesine sebep olabilmektedir. Kadınların çalışma şartlarının kaygan bir zemine oturtulması kriz ve ekonomik gerilemenin yaşanması halinde öncelikli olarak onların işten çıkarılmalarına sebep olmaktadır. (Brenner, 2001). Bu durum bir anlamda kadınların çalışmasının çok da önemli görülmediğini ortaya koymaktadır (Urhan, 2009).

Dünya Literatüründe Toplumsal Cinsiyet

Dünya literatüründe toplumsal cinsiyet konusu 19. yüzyılın başlarında kadınların cinsiyetleri üzerinden evde, iş yerlerinde ve sosyal hayatta yaşadıkları ayrımcılıklara bir tepki olarak doğmuş ve özellikle feminist kuramın yakından ilgilendiği bir konu olarak süregelmiştir (Sallan Gül, 2012). Çünkü kadınlar hayatlarının her safhasında ikincil planda görülmüşlerdir. Bu anlamda toplumsal cinsiyet kavramı ekonomik, siyasi hayat ile cinsellik alanlarında irdelenmiş, sonrasında da kapitalist sınıf ilişkileri, ırk ve etnisite ile ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Bu bağlamda tekstil fabrikaları söz konusu çalışmalara çoğunlukla kadınların, göçmenlerin istihdam edildiği yerler olarak önemli veriler sağlamaktadır.

Bevalander ve Groenveld (2010), Hollanda’da yaşayan etnik olarak azınlık olan kadınlar ile Hollandalı kadınların çalışma saatlerini belirlemeye yönelik bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonunda araştırmacılar etnik olarak azınlık olan kadınların Hollandalı kadınlardan iki katı kadar daha fazla çalıştıklarını ortaya koymuşlardır. Buna sebep olarak da kültürel faktörleri, bir anlamda toplumsal cinsiyet rollerini göstermektedirler. Erkekler evin temel gereksinimlerini sağlayabilmek için tam zamanlı çalışırken kadınlar çocukları ile daha iyi

ilgilenebilmek için yarı zamanlı çalışmayı tercih etmektedirler. Hatta kadınlar çocuk sahibi oldukları ilk zamanlarda işi bırakmayı tercih etmektedirler.

Bunun yanı sıra Acero (1991), Arjantin ve Brezilya'da gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında tekstil işçilerinin işyerlerinde ve evlerindeki iş dağılımı, kadın işçilerinin durumu vs. gibi konuları ele almıştır. Araştırma sonucunda Acero, tekstil alanında çalışan kadın işçilerin sayısının artışı olduğunu, kadınların sayısında görülen artışın çocuk doğurma düşüncelerinde değişmelere sebep olduğunu ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra her ne kadar eşleri gibi çalışıyor olsalar da ev işlerinin kadınlara ait olduğu, çocuk bakımı hususunda farklı gereksinimlerin ortaya çıktığı, mavi yakalı işçiler arasında kadınların hala ezildiği ve şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Kısaca özetlemek gerekirse kadınların toplumsal cinsiyet konusunda bir farkındalık yaşamaya başladıkları aşikârdır.

Bu iki çalışmada da açıkça görüldüğü üzere kültürel normlar ve bu normlar içerisinde kadına ve erkeğe yüklenen toplumsal cinsiyet rolleri, toplumların gelişmişliklerinin veya gelişmemişliklerinin çok daha ötesinde bir konuma sahiptir.

Türk Literatüründe Toplumsal Cinsiyet

Dünya literatürünün yanı sıra ülkemizde de toplumsal cinsiyet kavramı oldukça önemli bir yere sahiptir. Kadınların yaşam alanını ev ve aile ile sınırlandıran geleneksel cinsiyetçi bakışın kadınları birçok konuda mahrum bıraktığını ileri süren, onların öncelikli olarak eğitim olanaklarına erişimde ve okur-yazar olmaktan mahrum edildiğini ve sonuç olarak da fırsat eşitliğini yakalama ve ondan yararlanma, gibi toplumsal yaşama katılımlarının sınırlandırıldığını savunan çalışmalar (Sallan Gül, Alican Şen & Kaya, 2014) mevcuttur. Bunun yanı sıra Türkiye'de cinsiyete yönelik mesleki ayrımcılığı analiz eden, toplum içerisinde eş ve anne olarak algılanan kadın oranının oldukça yüksek iken ekonomik özgürlüğü olduğunu ve kendi hayatlarını idame ettiren kadın oranının oldukça düşük olduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Parlaktuna, 2010). Benzer biçimde Kahraman vd.'nin (2014) akademisyenlerin toplumsal cinsiyet algısını ölçmeye yönelik gerçekleştirdikleri çalışma sonuçlarına göre akademisyenlerin büyük bir çoğunluğu kadının iyi bir ev kadını ve anne olması gerektiğini düşünmektedir. Bunun yanı sıra evin düzeninin anne tarafından sağlanması; ev içi onarım ve ailenin güvenliğinin de baba tarafından sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda yapılan çalışma ile birlikte eğitim seviyesi yükseldikçe bireylerin cinsiyet eşitliği konusunda olumlu bir değişme yaşanmadığı görülmüştür.

Yine eğitim seviyesi düşük olan işçilerin çalıştığı tekstil ve diğer pek çok sektörde çalışan kadınların çalışma koşullarını ele alan başka çalışmalar da yapılmıştır. Kümbetoğlu, User ve Akpınar (2012), “Kayıp İşçi Kadınlar” adlı çalışmalarında kayıt dışı çalışan kadın işçilerin çalışma koşullarını ortaya koymaya çalışmışlardır. Yine Dedeoğlu ve Yaman Öztürk (2010) kapitalizm ve ataerkil sistemin kadın emeği üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Her iki çalışmanın da vardığı ortak sonuç ataerkil sistemin oldukça etkili olduğu ve kadınların kadınlık, erkeklerin erkeklik rollerini oldukça benimsedikleri yönündedir.

Kısacası Türk ve dünya literatüründe toplumsal cinsiyet konusunda yapılan çalışmaların ortak noktası; ister feminist kuram çerçevesinde ataerkil sisteme bir başkaldırı olarak isterse ataerkil sistemi destekler bir bakış açısıyla ele alınmış olsun toplumun genelinde ve hemen her eğitim seviyesinde toplumsal cinsiyet rol ve statülerinde derin bir kabul gördüğü yönündedir.

Yöntem

Araştırmanın modeli

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

İstanbul ili hazır giyim atölyelerinde çalışan işçilerin toplumsal cinsiyete yönelik tavır ve tutumlarını anlamayı hedefleyen araştırmada Kartopu Örneklem Tekniği kullanılmıştır. T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2012)’ün yayınlamış olduğu rapordan elde edilen verilere göre İstanbul’da çalışan işçi sayısı 169.179’dur. Bu bilgiler ışığında araştırmanın örneklemini binde üçlük temsil gücüyle 508 işçi olacak şekilde belirlenmiştir. Çalışma spesifik bir şekilde işçilerin toplumsal cinsiyet algılamalarını belirlemeye yönelik olduğundan örneklemini oluşturan kadın ve erkek işçilerin sayıları birbirine yakın tutulmaya çalışılmıştır. Tablo 1’de de görüldüğü üzere araştırmaya 218 kadın ve 290 erkek işçinin katılımı sağlanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyeti

	Yüzde (%)
Kadın	43
Erkek	57
Toplam	100 (508)
Kayıp veri: 0	

Çalışmanın temel hedefi tekstil işçilerinin cinsiyetleri bağlamında toplumsal cinsiyet rollerini ne kadar benimsediklerinin ve bu rollerin kabulüne ilişkin katkılarının ne olduğunun belirlenmesidir. Bu bağlamda işçilere kadın ve erkeklik rollerine yönelik “Bana göre kadının en önemli rolü anneliktir.”, “Kadın sadece evin bütçesine katkıda bulunmak için çalışmalıdır.”, “Evin reisi erkektir.”, “Erkek çalışmayabilir ona karısı bakabilir.” vs. gibi yargılar verilmiş bu yargılara katılıp katılmadıklarını belirtmeleri istenmiştir. Burada işçilerin aile içerisindeki toplumsal cinsiyet rollerini nasıl algıladıkları görülmeye çalışılmıştır. Bunun dışında işçilere iş yerlerinde toplumsal cinsiyetlerine yönelik karşılaştıkları problemler ve bu problemler karşısında takındıkları tavırlara yönelik yargılar sunulmuş, buradan hareketle çalışma ortamlarında toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl algılandığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Örneklemin Sosyo-Ekonomik Profili

Toplumların temelini oluşturan ailenin işlerliğini devam ettirebilmesi için aile fertleri arasında roller ve sorumluluklar paylaşılmaktadır. Kadın ve erkek her birey üstlendiği roller ile aile düzeninin sağlanması için temel birer öge konumundadır (Başaran, 2014). Temel hedef ailenin ve toplumun devamlılığını sağlamak olduğunda eğitim seviyesi, yaşam standartları ne olursa olsun her birey için toplumsal cinsiyetlerine göre rol ve statü belirlendiği görülmektedir.

Buradan hareketle öncelikli olarak bu işçilerin kendi kimlikleri ve çalışma koşulları, yaşları, eğitim durumları gibi sosyo-demografik bilgileri elde edilerek tekstil işçilerinin sınıfsal yapısı hakkında genel bir izlenime sahip olunmaya çalışılmıştır. Çoğunluğu 21-55 yaş grubu (% 66) arasında yer alan bu işçiler büyük oranda ilkokul, ortaokul veya ilköğretim mezunu (% 66) kişilerdir. Başta Kürt ve Türk olmak üzere farklı etnik kimliklerden oluşan bu işçiler İstanbul’a diğer illerden göç etmişlerdir. Çalışmaya akrabaları, hemşerileri veya arkadaşları vasıtasıyla başlamışlardır. Haftalık 41 saat üzeri çalışan ve atölye sahibi olanların dışında kalan işçilerin % 55’i 1000- 1999 TL ücret almaktadır. Yoğun gürültülü atölyelerde oldukça ağır şartlar altında çalışan işçilerin % 38’i ise sigortasız çalışmayı tercih etmektedir. Bunun yanı sıra yapılan gözlemler neticesinde çoğunluğu varoş tabir edilen ilçelerde yer alan bu atölyelerin binaların bodrum katları kiralananarak işletildiği görülmüştür. Ayrıca yoğun boya kokusu ve makinelerin gürültüsü işçilerin sağlıkları açısından pek de olumlu özellik sergilememektedir. İşçilerin birbirleriyle konuşmalarını engellemek ve işlerine odaklanmalarını sağlamak amacıyla yüksek sesle müzik dinletiliyor olması ve içeride sigara içilmesine izin verilmesi de işçilerin sağlıklarını olumsuz etkileyecek diğer faktörlerdir.

Veri Toplanması ve Analizi

Tekstil işçilerinin toplumsal cinsiyete yönelik tavır ve tutumlarının incelendiği bu çalışmada nicel veri toplama tekniği olan anket kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 16.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiş ve sosyolojik bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Veriler, örneklemin İstanbul ilinin tamamını kapsayacak bir şekilde Anadolu ve Avrupa yakasında yapılan anket çalışması ile elde edilmiştir.

Elde edilen veriler iki aşamada değerlendirilmiştir. İlk aşamada örneklemin demografik özellikleri verilmiş; ikinci aşamada da toplumsal cinsiyetin aile içi ilişkilerde ve çalışma ortamında üstlendiği rolü, etkilerini ve belirleyiciliğini saptayabilmek için araştırma çerçevesinde işçilere verilmiş olan toplumsal cinsiyet yargılarına ilişkin verilen cevaplar işçilerin cinsiyetleri ile çapraz tabloları alınarak değerlendirilmiştir.

Bulgular

Toplumsal Cinsiyet Bağlamında “Aile”

Kadın ve kadına yönelik sorun alanları tarih boyunca hep var olmuştur. Bu durum ekonomi, eğitim, siyaset vb. birçok alan ile bağlantılı bir şekilde sosyal yaşamın her alanın görünür olabilmektedir. Kadın ve erkeğin hayatın her alanında eşit karar mekanizmalarına sahip olabilmesi adına objektif bir bakış açısı ile eşitlik anlayışı meydana getirilmelidir. Sağlıklı bir sosyal hayatın gereksinimlerinden olan kadın ve erkeğin siyasal, sosyal vb. alanlara tam olarak katılımı demokrasinin vazgeçilmez unsurlarındandır. Bu yüzden yapılacak toplumsal bilinçlendirme çalışmaları, konuya ilişkin sosyal politika önerilerinin ve gerekli hukuki yaptırımların yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (Akbaş & Şen, 2013).

Toplumun bir kesimindeki sorunun aslına toplumun tamamının sorunu olduğu düşünüldüğünde toplumsal cinsiyete ilişkin bu duruma ilişkin çalışmalar mevcut algıyı saptama ve öneriler geliştirme adına oldukça önemlidir. Bu sorunsaldan hareketle çalışmanın alan kısmında tekstil işçilerinin toplumsal cinsiyete ilişkin algı ve tutumlarını saptamak için anket uygulanmış ve sonuçlar değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada toplumsal cinsiyet kavramı mevcut “sosyal yapını açıklanması, sorgulanması ve dönüşümü için üretilen temel bir kavram olarak ele alınmıştır” (Kahraman vd., 2014). Buradan hareketle örneklem gruba

kavramın en çok kendini hissettirdiği alan olarak özel alan ile ilgili çeşitli yargılara katılıp katılmadıkları sorulmuştur.

Tablo 2. Kadının Aile İçindeki Rolü

Kadının en önemli rolü anneliktir.		
	Kadın Yüzde (%)	Erkek Yüzde (%)
Katılıyorum	65	67
Kısmen katılıyorum	18	20
Katılmıyorum	15	11
Kararsızım	2	2
Toplam	100 (216)	100 (289)
Kayıp veri: 2		
* $\chi^2=2,192$	*df=3	*p=0,533

Toplumsal cinsiyet rolleri insanın doğduğu andan itibaren çeşitli şekillerde kendini göstermeye başlamaktadır (Macionis, 2013). Birey ilk çocukluk döneminden itibaren çeşitli rol ve beklentilerle karşılaşmaktadır ve kadınlardan beklenen en önemli rollerden biri de annelik rolüdür. Buradan hareketle yapılan çalışmada işçilere “Kadının en önemli rolü anneliktir” yargısı hakkında ne düşündükleri bu yargıya katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Tablo 2 incelendiğinde bu soruya kadınların % 65’i, erkeklerin ise % 67’si katıldığını belirtmiştir. Katılmadığını söyleyenlerin oranı kadınlarda % 15 iken, erkeklerde % 11’dir. Bu sonuç devredilemez rollerden biri olan annelik rolünün hem kadınlar hem de erkekler açısından önemli görüldüğünü ortaya koymaktadır.

Tablo 3. Erkeğin Aile İçindeki Rolü

Evin reisi erkektir.		
	Kadın Yüzde (%)	Erkek Yüzde (%)
Katılıyorum	48	68
Kısmen katılıyorum	21	17
Katılmıyorum	29	13
Kararsızım	3	1
Toplam	100 (216)	100 (285)
Kayıp veri: 7		
* $\chi^2=25,643$	*df=3	*p=0,000

Tablo 3’e bakıldığında tekstil işinde çalışan kadın ve erkeklerin “Evin reisi erkektir.” yargısına ilişkin tutumları sorgulandığında kadınların % 48’i, erkeklerin ise % 68’i bu yargıya katıldığını belirtmiştir. Genel anlamda değerlendirildiğinde ise örneklemin % 60’ı evinin reisinin erkek olduğu görüşü üzerinde hemfikirdir. Ancak bu yargı konusunda erkeklerin

kadınlardan daha yüksek oranda katılım gösterdiği saptanmıştır. Erkeğin evin reisi olduğu genel kabulü yine erkekler tarafından daha fazla kabul görmektedir. Ki Kare Testinden elde edilen veriler de bu iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlı olduğunu göstermektedir ($p=0,000<0,05$).

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi öğretim üyelerinin toplumsal cinsiyet algısını ölçmeye yönelik yaptıkları araştırmada da (Kahraman vd., 2014) “Evin reisi erkektir.” görüşüne katılanların oranı % 35 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda eğitim seviyesine bağlı olmaksızın geleneksel kodların toplumun her kesiminde görüldüğü açıktır.

Tablo 4. Kadının Çalışmasına İlişkin Tutum

Kadının çalışabilmesi için eşinin/babasının iznini alması gerekir.		
	Kadın Yüzde (%)	Erkek Yüzde (%)
Katılıyorum	43	52
Kısmen katılıyorum	16	19
Katılmıyorum	37	27
Kararsızım	4	3
Toplam	100 (217)	100 (289)
Kayıp veri: 2		
$*x^2=8,533$	$*df=3$	$*p=0,036$

Kadının çalışma hayatına girebilmesi adına eşinden ya da babasından izin alması durumu söz konusu olduğunda anket uygulanan tekstil işçilerinin % 48’i bu görüşe katıldığını belirtmiştir. Toplumsal cinsiyete ilişkin ön kabullerin yaygın olarak benimsendiği düşünüldüğünde eş ya da babadan izin alınması durumu konuya paralel bir şekilde kabul görmüştür. Bunun yanı sıra örneklemin tamamına bakıldığında katılmıyorum diyenlerin oranı % 31, kısmen katılıyorum diyenlerin oranı %18 ve kararsızım diyenlerin oranı ise % 3’tür.

Tablo 5. Kadının Oy Vermesine İlişkin Tutum

Kadın kocasının partisine oy vermelidir.		
	Kadın Yüzde (%)	Erkek Yüzde (%)
Katılıyorum	20	24
Kısmen katılıyorum	9	22
Katılmıyorum	64	50
Kararsızım	7	4
Toplam	100 (217)	100 (289)
Kayıp veri: 2		
$*x^2=18,069$	$*df=3$	$*p=0,000$

Toplumsal cinsiyete ilişkin olarak kabul edilen rol kalıplarından bir diğeri de kadının daha çok kocanın görüşlerini benimsemesi ve o görüşler dâhilinde hareket etmesidir. Tablo5'e göre kadının kocasının siyasal görüşünü benimsemesi ve kocasının partisine oy vermesi yönündeki düşünceye kadınların % 64'ü katılmamakta, % 20'si katılmakta, % 9'u kısmen katılmakta ve % 7'si ise kararsız kaldığı görülmektedir. Bu konuda erkeklerin de % 50'si katılmadığını, %24'ü katıldığını, % 22'si kısmen katıldığını, % 4'ü ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Anket uygulanan işçilerin yarısından fazlasının bu görüşü desteklemediği görülmektedir. Bu noktada siyasetle ilgili düşüncelerin daha çok bireysel olarak algılandığı görülmektedir. Nitekim Ki Kare Testinden elde edilen veriler de bu iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlı olduğunu göstermektedir ($p=0,000<0,05$).

Tablo 6. Erkeğin Çalışmamasına İlişkin Tutum

Erkek çalışmayabilir ona karısı bakabilir.		
	Kadın Yüzde (%)	Erkek Yüzde (%)
Katılıyorum	10	9
Kısmen katılıyorum	9	23
Katılmıyorum	77	65
Kararsızım	5	3
Toplam	100 (213)	100 (280)
Kayıp veri: 15		
* $\chi^2=17,688$	*df=3	*p=0,001

Çalışma hayatında kadının daha fazla görünür olması ve daha aktif roller üstlenmesi son dönemde sıkça karşılaşılan durumlardan biridir. Buna paralel olarak kadının evin geçimine katkıda bulunması durumu ortaya çıkmaktadır. Bu durum evin reisinin erkek olduğu fikrine bağlı olarak kendi içinde bir takım problemleri de ortaya çıkarmaktadır. Buradan hareketle kadın evi erkeğin katkısı olmadan geçindirebilir bir diğer deyişle erkek çalışmadan kadın eve ve dolayısıyla erkeğe bakabilir fikrine olan yaklaşım sorgulanmıştır. Bu noktada Tablo 6 incelendiğinde kadınların % 76'sı, erkeklerin ise % 65'i bu duruma katılmadıkları görülmektedir. Genel olarak örneklemin tamamına bakıldığında % 70'inin bu durumu onaylamadığı görülmekte ve "evin reisinin erkek olduğu" yönündeki ön kabulün burada da benzer bir yansımalarının olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra kadınlar çalışma hayatında yer alsalar bile özel hayatı düzenleyici olarak görevlerini aksatmak istememektedirler. Bu yüzden kadınlar tekstilde çalışmanın kedilerine uygun olduğunu belirtmiş (% 47) ve bunun nedeni olarak da çalıştıkları atölyenin evlerine yakın olmasını göstermişlerdir. Diğer bir deyişle kadınlar sorumlulukları dâhilinde bulunan ev işlerini aksatmak istememektedirler.

Toplumsal cinsiyet algısının özel alandaki yansıması değerlendirildiğinde kadınların ve erkeklerin aileyle ilgili toplumsal cinsiyet rollerini kabullendikleri görülmüş ve tavır ve tutumlarının bu durumu destekler nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmada kadının ev içi sorumlulukları kadar “erkeklik rolüne” ilişkin beklentilerin de toplumsal cinsiyet kabulleri bağlamında içselleştirildiği göze çarpmaktadır. Diğer bir deyişle cinsiyete ilişkin roller belirgin olarak sosyal hayatı şekillendirmektedir.

Çalışma Hayatı ve Toplumsal Cinsiyet Algısı

Toplumsal cinsiyet üzerine yapılan çalışmalarda sosyal hayat içinde bir takım farklılıkların yaşandığı ve kadına yönelik uygulanan ayrımcılıktan söz etmek olasıdır (Bielby ve Baron, 1986). Bu bağlamda cinsiyet eşitsizliğinin önemli sonuçları kadınların ezilmesi haklarını tam olarak arayamaması, nesneleştirilmesi (Newman, 2013) ve mevcut cinsiyet rollerinin kendilerine bir takım dezavantajlar sağladığı yönünde karşımıza çıkmaktadır. Özellikle özel alanda ortaya çıktığı savunulan cinsiyet eşitsizliğinin çalışma hayatında da karşımıza çıkması beklenen olası bir sonuçtur (Kahraman vd., 2014). Ancak çalışma hayatıyla ilgili olan alan sonuçlarına bakıldığında burada toplumsal cinsiyet rollerinin içselleştirildiğine yönelik bir çıkarım yapılmasına rağmen özel alana ilişkin net olarak benimsenen kalıpların burada çok net olmadığı görülmektedir.

Tablo 7. Kadının Çalışmasına İlişkin Tutum

Kadın sadece evin bütçesine katkıda bulunmak için çalışmalıdır.		
	Kadın Yüzde (%)	Erkek Yüzde (%)
Katılıyorum	34	39
Kısmen katılıyorum	19	20
Katılmıyorum	42	37
Kararsızım	4	4
Toplam	100 (216)	100 (289)
Kayıp veri: 3		
* $\chi^2=1,611$	*df=3	*p=0,657

Tablo 7’ye göre “Kadın sadece evin bütçesine katkıda bulunmak için çalışmalıdır” yargısına kadınların % 42’si katılmadığını belirtirken % 34’ü katıldığını belirtmiştir. Erkeklerin ise % 37’si katılmadığını belirtirken, % 39’u ise katıldığını söylemiştir. Bu noktada genel bir değerlendirme yapıldığında dengeli bir dağılımın söz konusu olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Cinsiyete Yönelik İş Uygunluğu

Bulabileceğim en uygun işte çalışıyorum.		
	Kadın Yüzde (%)	Erkek Yüzde (%)
Katılıyorum	47	46
Kısmen katılıyorum	20	25
Katılmıyorum	20	20
Kararsızım	13	9
Toplam	100 (215)	100 (288)
Kayıp veri: 5		

* $\chi^2=2,579$ *df=3   *p=0,461

Cinsiyete ilişkin tavır ve tutumlar iş bulmayı ve çalışılan işin niteliğini etkilemektedir. Kadınlık ve erkeklik rollerine ilişkin tutumlar burada kendisini hissettirmektedir. Bu noktada Tablo 8' göre "Bulabileceğim en uygun işte çalışıyorum" yargısına kadınların % 47'sinin, erkeklerin ise % 46'sının katıldığı görülmektedir. Sonuca ilişkin bir değerlendirme yapıldığında özellikle kadınların iş tercih ederken cinsiyetleri bağlamında bir değerlendirme yaptıkları ve bu noktadan hareketle olumlu baktıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada yapılan görüşmelerde erkeklerinde cinsiyet özelliklerini yansıtan işlerde çalışmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 9. Cinsiyete Yönelik İş Bölümü Yapılma Durumu

İş bölümü yapılırken cinsiyet göz önüne alınır mı?		
	Kadın Yüzde (%)	Erkek Yüzde (%)
Katılıyorum	31	25
Kısmen katılıyorum	15	13
Katılmıyorum	43	54
Kararsızım	11	8
Toplam	100 (217)	100 (289)
Kayıp veri: 2		

* $\chi^2=6,480$ *df=3   *p=0,090

Tablo 9'a göre, yapılan çalışmada "İş bölümü yapılırken cinsiyetin etkili olup olmadığı" sorgulandığında kadınların % 31'i yapıldığını söylerken, % 43'ü ise yapılmadığını dile getirmiştir. Bunun yanında erkeklerin ise % 25'i cinsiyetin etkili olduğunu düşünürken % 54'ü etkili olmadığını belirtmiştir. Buradan hareketle kadın ve erkek işçilerin (% 50) cinsiyetin etkili olmadığını savunmaktadır. Ancak erkek işçilerin cinsiyet kalıplarının etkili olmadığı yönündeki katılımının kadınlardan daha fazla olduğu dikkat çekmiştir. Çalışmanın alan kısmında yapılan gözlemler dâhilinde erkeklerin daha çok fiziksel güç gerektiren işlerde

kadınların ise daha çok el becerisi gerektiren işlerde yoğun olarak çalıştığı görülmüştür. Genel perspektifte değerlendirildiğinde ise kadın ve erkeklerin çalışma alanlarında homojen bir dağılım gösterdikleri görülmüştür.³

Tablo 10. İşyerinde Problemlerle Karşılaşma Durumu

Bir problemle karşılaştığımda rahatlıkla dile getirebilirim.		
	Kadın Yüzde (%)	Erkek Yüzde (%)
Katılıyorum	63	66
Kısmen katılıyorum	18	22
Katılmıyorum	11	9
Kararsızım	8	3
Toplam	100 (217)	100 (290)
Kayıp veri: 1		
* $\chi^2=8,165$	*df=3	*p=0,043

Tablo 10 incelendiğinde çalışma ortamında “Herhangi bir problemle karşılaşıldığında bunu dile getirebilirim” yargısı incelendiğinde burada cinsiyete yönelik bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Kadınların % 63’ü bu yargıya katılıyorum, %18’i kısmen katılıyorum, % 11’i katılmıyorum ve % 8’i ise kararsızım şeklinde görüş bildirmiştir. Erkeklerin bir problem karşısında rahatsızlıklarını dile getirme durumları incelendiğinde ise % 66’sı katıldığını, % 22’si kısmen katıldığını, % 9’u katılmadığını ve % 3’ü ise kararsız kaldığını belirtmiştir. Bu noktada kadın ve erkeklerin büyük çoğunluğu cinsiyetleri dolayısıyla herhangi bir olumsuzluk hissetmeden rahatsız oldukları durumu söylemekten çekinmemektedirler.

Tablo 11. Cinsiyete Göre Haksızlıklara Tepki Gösterebilme Durumu

Cinsiyetim haksızlıklara tepki göstermeme engeldir.		
	Kadın Yüzde (%)	Erkek Yüzde (%)
Katılıyorum	22	17
Kısmen katılıyorum	14	15
Katılmıyorum	57	64
Kararsızım	7	5
Toplam	100 (217)	100 (290)
Kayıp veri: 1		
* $\chi^2=4,118$	*df=3	*p=0,249

³ Bkz. Dedeoğlu, S. (2010) Visible Hands- Invisible Women: Garment Production in Turkey. *Feminist Economics*, 16(4), 1-32.

Çalışma hayatı göz önüne alındığında toplumsal cinsiyet özel alandaki kadar belirgin olmadığı göze çarpmaktadır. Bu anlamda Tablo 11 incelendiğinde “Cinsiyetim haksızlıklara tepki göstermeme engeldir” yargısına kadınların % 57’si katılmadığı, % 22’si katıldığı, % 14’ü kısmen katıldığı ve % 7’si kararsız kaldığı görülmektedir. Erkeklerin ise % 64’ü katılmadığını, % 17’si katıldığını, % 15’i kısmen katıldığını, % 5’i ise kararsız kaldığını belirtmiştir. Bu anlamda kadınların yarısından fazlasının cinsiyetinin haksızlıklar karşısında susmasını gerektirecek bir unsur olarak görmediği saptanmıştır.

Tablo 12. Cinsiyete Göre Haksızlıklara Tepki Gösterebilme Durumu

İşverenimin kadın olmasında bir sakınca görmüyorum.		
	Kadın Yüzde (%)	Erkek Yüzde (%)
Katılıyorum	81	75
Kısmen katılıyorum	3	12
Katılmıyorum	10	7
Kararsızım	6	7
Toplam	100 (217)	100 (290)
Kayıp veri: 1		

* $\chi^2=13,876$

*df=3

*p=0,003

Toplumsal cinsiyet rollerinin etkili olmadığı bir diğer durum ise işveren hakkındaki görüşler noktasında karşımıza çıkmaktadır. Tablo 12’ye bakıldığında “İşverenimin kadın olmasında bir sakınca görmüyorum” fikrine kadınların % 81’i katılıyorum, % 10’u katılmıyorum, % 6’sı kararsızım ve % 3’ü ise kısmen katılıyorum ifadelerinde buldukları görülmektedir. Erkeklerin ise % 75’i katılıyorum, % 12’si, kısmen katılıyorum, % 7’si katılmıyorum ve % 7’si kararsızım şeklinde görüş bildirmiştir. Genel olarak işçilerin % 77’si işverenin kadın olmasından bir sıkıntı duymayacağını belirtmiştir. Bu noktada da cinsiyete ilişkin roller çok fazla önem kazanmamaktadır. Zaten Ki Kare Testinden elde edilen veriler de bu iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlı olduğunu göstermektedir ($p=0,003<0,05$).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Toplumsal cinsiyet algısı toplumun her kesiminde görülen ve belirli kodlarla hayatın her alanında sıklıkla karşılaştığımız ön kabullerden oluşmaktadır. Sadece aile hayatında değil, toplumsal yaşamın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmada İstanbul ili hazır giyim atölyelerinde çalışan işçilerin toplumsal cinsiyet algısı araştırılmıştır.

Toplumsal cinsiyet özel alan bağlamında değerlendirildiğinde geleneksel ön kabullerin oldukça yoğun olarak benimsendiği görülmektedir. Bu anlamda kadın ve erkeklerin büyük bir çoğunluğu kadınların en önemli rolünün annelik olduğunu düşünmektedir. Çocuğu doğuran ve sonraki gelişimi için emek harcayan kadın için toplumsal rol ve beklentiler kodlanmış şekilde sosyal hayat içinde karşımıza çıkmaktadır. Evin reisinin erkek olduğu yargısı ise üzerinde hem fikir olunan diğer konulardandır. Erkek egemen anlayışın şekillendirdiği bir sosyal hayat tarzı içinde kadınlık ve erkeklik rolleri belirgin bir şekilde kabul edilmiş ve roller daha çok erkeklerin lehine yönelik olarak şekillenmiştir. Bunun bir diğer göstergesi de kadınların çalışmak için eşinin ya da babasının iznini alması gerekir yargısına örneklemin % 48'inin katılmasıdır. Bu noktada kadın kendi sosyal hayatını kendi isteği ile şekillendiren bir birey olarak değil, toplumsal cinsiyete ilişkin belirli sosyal yaşam prosedürlerini yerine getirmek zorunda olan bir pozisyonda karşımıza çıkmaktadır. Konuyla ilgili olarak literatür incelemesi yapıldığında İzgi, Işık ve Polat'ın (2011) Gaziantep'te tekstil sektöründe çalışan kadınlarla yaptığı çalışmaya göre kadınların evlilik sonrası çalışmayı bıraktıkları gözlemlenmiştir. Aynı şekilde Coşkun (2013) tarafından Bursa'da gerçekleştirilen çalışma sonrasında tekstilde çalışan kadınların büyük bir kısmının bekar olduğu ve evlendikten sonra işe devam etmeyi düşünmedikleri şeklinde benzer veriler elde edilmiştir.

Çalışma hayatında toplumsal cinsiyet kavramı değerlendirildiğinde sınırların aile hayatındaki kadar net olmadığı görülmektedir. Kadının sadece evin bütçesine katkıda bulunmak için çalışması yargısı hakkında birbirine yakın sonuçlar mevcuttur. Ancak iş seçimi yapılırken cinsiyet rollerinin önem kazandığı görülmektedir. Kadınlar bu noktada cinsiyet rollerine uygun işleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda iş tercih ederken çalışacakları yerlerin evlerine yakın olmasını istemekle beraber ev işlerini de aksatmak istemedikleri görülmüştür. Kahraman vd.'nin (2014) akademisyenler üzerinde yaptığı çalışmada eğitim seviyesi yüksek olsa dahi toplumsal cinsiyete yönelik aile içi rollerin ön planda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Burada dikkat çeken bir diğer nokta kadınların iş bölümü yapılırken cinsiyetin göz önüne alınmadığını söylemesidir. Bu anlamda tekstil işinde çalışan işçilerin kadınlık ya da erkeklik rollerinin burada önemini kaybettiği daha çok ekonomik kaygıların ön planda olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak işverenlerin kadın işçi çalıştırma konusunda avantajlı durumda oldukları görülmektedir. Bu durum yine Coşkun'nun (2013) yaptığı çalışmada da ortaya koyulmuştur. Bu durumun sebebi olarak kadınların daha disiplinli olmaları ve idare edilmelerinin daha kolay olduğu yönündeki durumlar sebep olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplumsal cinsiyete ilişkin tutum ve tavırların önemini yitirdiği bir nokta da bir sorun karşısında hakkını savunma ya da problemi rahatlıkla dile getirebilme durumudur. Kadınlar sorunları dile getirebildiklerini belirtmişlerdir. Yine bu duruma paralel olarak kadınlar cinsiyetlerinin tepki göstermelerine engel olmadığını belirtmişlerdir. Aynı şekil de işverenin kadın olmasında bir sakınca görmüyorum yargısına katılan erkeklerin oranı % 75'tir. Genel olarak bakıldığında özel alanda görülen toplumsal cinsiyet yargılarının iş yaşamında tam olarak kabul görmediği söylenebilmektedir.

Toplumsal cinsiyet, kimliklerin ve bu kimlikler ile şekillenen sosyal ilişkilerin belirleyicisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet kodlarıyla örülü bir toplum düzeni içinde tek yönlü olarak desteklenen ilişkiler ağı beraberinde bir takım sorunları da getirmektedir. Bu sorunlar karşısında kadınların daha çok geleneksel yapı içerisinde düşünüldüğü ve bu yapı gereği mevcut roller ile özdeşleştirildiği görülmektedir. Kuşkusuz toplumsal cinsiyete yönelik süregelen ön yargıların yıkılması diğer bir deyişle bilinç dönüşümü kısa zamanda olabilecek bir durum değildir. Modern hayatın beraberinde farklı yaklaşım tarzlarını da getirdiği düşünüldüğünde mevcut kalıp fikirlerin dönüşümünün gerekli olduğu noktası zamanla önem kazanmaktadır. Bu noktada sosyal hayatın gerekliliklerine kadın ve erkeğe özgü roller ve görevler olarak değil, insan özgü gereklilikler olarak bakılması ve bu konuda kadın ve erkeklere yönelik toplumsal cinsiyet konusuyla ilgili bilinçlendirme çalışmalarının yapılması bunun yanı sıra yazılı ve görsel basında konuyla ilgili reklam ve kamu spotlarının yayımlanması süreç bakımından önemlidir.

Kaynakça

- Acerio, L. (1991). *Textile workers in Brazil and Argentina: work and household behaviour by gender and age*. In a Masini, E., & Stratigos. S., (Eds.) *Women, households and change* (89-124). Tokyo: United Nations University Press.
- Akbaş, K., & Şen, İ. G. (2013). Türkiye'de kadına yönelik pozitif ayrımcılık kavramı, uygulama, toplumsal algılar. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 165-189.
- Başaran, E. (2014). *Ailenin işleyişi ya da gerçekleştirimi*. İçinde: *Sistemik Aile Sosyolojisi*. Eds. M. Aydın. Konya: Çizgi Kitabevi, 141- 158.
- Bevelander, P., & Groeneveld, S. (2010). How many hours do you have to work to be integrated? Full-time and part-time employment of native and ethnic minority women in the Netherlands. *International Migration*, 50(1), 118-131.
- Bielby, W. T., & Baron, J. N. (1986). Men and women at work: sex segregation and statistical discrimination. *American Journal of Sociology*, 33(1), 64-85.
- Brenner, J. (2012). *Sınıf siyaseti ve kadın*. Çev. D. Yeşilsu. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

- Chhachhi, A., & Attin, R. (1995). Multiple identities, multiple strategies: confronting state and patriarchy. *Working Paper Series*, 192.
- Connell, R. W. (1998). *Toplumsal cinsiyet ve iktidar*. Çev. C. Soydemir. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Coşkun, M. K. (2013). *Sınıf, kültür ve bilinç –Türkiye’de işçi sınıfı kültürü, sınıf bilinci ve gündelik hayat*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Danovan, J. (1997). *Feminist teori*. Çev. A. Bora, M. Ağduk, ve F. Sayılan. İstanbul: İletişim yayınları.
- Dedeoğlu, S. (2010). Visible hands- invisiblewomen: Garmen production in Turkey. *Feminist Economics*, 16 (4), 1-32.
- Dedeoğlu, S., & Yaman Öztürk, M. (2010). *Kapitalizm, ataerkillik ve kadın emeği Türkiye örneği*. İstanbul: SAV Yayınları.
- Dolmacı, N., & Şalvarcı Türel, N. (2012). Varlığını Sürdüren Bir Sorun Olarak Toplumda ve İş Yaşamında Kadına Yönelik Farklı ve Ayrımcı Tutumlar. *Akademik Bakış Dergisi*, 33.
- Giddens, A. (2013). *Sosyoloji*. Çev. İ. Yılmaz. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Hartmann, H. (1976). Capitalism, patriarchy, and job segregation by sex. *Signs*, 1 (3), 137-169.
- İzgi, B. B., Işık, N., & Polat, Y. (2011). Gender equality in labor markets: a survey about the industry and service sectors in Gaziantep. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 761-786.
- Jalovaara, M. (2003). The joint affects of marriage partners’ socioeconomic positions on the risk of divorce. *Demography*, 40(1), 67-81.
- Kahraman, L., Kahraman, A. B., Ozansoy, N., Akıllı, H., Kekillioğlu A., & Özcan, A. (2014). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi toplumsal cinsiyet algısı tartışması. *Turkish Studies*, 9(2), 811- 831.
- Karakul, A. K. (2010). Küreselleşmenin sanayideki kadın emeği üzerindeki etkileri ve kadınların geliştirdikleri direniş stratejileri. *Eğitim, Bilim ve Toplum Dergisi*, 8(30), 23-39.
- Kerbo, H. R. (2008). *Social stratification and inequality- class conflict in historical, comparative, and global perspective* (7. Baskı). Boston: Mc Graw Hill Publishing.
- Koyuncu, A. A. (2014). *Aile araştırmaları metodolojisi: yaklaşımlar ve yöntemler*. İçinde: Sistemik Aile Sosyolojisi. Eds. M. Aydın. Konya: Çizgi Kitabevi, 41- 62.
- Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü [KSGM], (2008). Politika Dokümanı Kadın ve Yoksulluk. http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/mce/eski_site/Pdf/yoksulluk.pdf, adresinden 26 Mart 2015 tarihinde alınmıştır.
- Kuzgun, Y., & Sevim, A. S. (2004). Kadınların çalışmasına karşı tutum ve dini yönelim arasındaki ilişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 14-27.
- Kümbetoğlu, B. User, İ., & Akpınar, A. (2012). *Kayıp işçi kadınlar- kayıt dışı çalışmaya dair bir alan araştırması*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Macionis, J. J. (2013). *Sosyoloji*, Çev. H. E. Kaya, Ed. V. Akar. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*. (çev. O. Akınbay ve D. Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Minibaş, T. (1998). *Türkiye'nin kalkınma sürecinde kadın işgücü*. N.Arıt (der.). *Aydınlanmanın Kadınları içinde* (s. 331). İstanbul: Cumhuriyet Kitap Kulübü.
- Newman, D. M. (2013). *Sosyoloji (Özet Basım)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye'de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi. *Ege Akademik Bakış*, 10(4), 1217-1230.
- Sallan Gül, S. (2012). *Sosyolojiye giriş*. Ed. M. Tuna. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Sallan Gül, S., Alican Şen, A., & Kaya, E. (2014). Toplumsal cinsiyet boyutundan Türkiye'de eğitim ve yoksulluk ilişkisi. İçinde, Topçuoğlu, A., Aksan, G. & Alptekin, D. *Yoksulluk ve kadın* (s. 163-178). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, (2012). *81 İl Durum Raporu*. Ankara: Sanayi Genel Müdürlüğü.
- Urhan, B. (2009). Görünmezlerin görünür olma mücadeleleri: çalışan kadın örgütlenmeleri. *Çalışma ve Toplum*, 2, 83-110.

Extended Abstract

Gender attitudes and perceptions are shaped by the roles and responsibilities are burdened to women and men by patriarchal system. We can come across with gender perception in all fields of life in different code-designated ways. Different roles and responsibilities that are undertaken by individuals bring some stereotype presuppositions in front of us. Social relations networks shaped by these presuppositions causes some differences in life participations. These differences cause women to face up with some problems and be put in the second rank as the do not have equal conditions and situations.

In general perspective it is a humanitarian requirement that women and men have equal access to economic, political and social fields as subjects of social life, which is the base of a healthy and democratic society. Therefore, it is highly important to do practical researches related with gender perceptions and propose some solutions. At this point, ready wear textile workers in İstanbul are chosen as the sample of the study and their perceptions and attitudes of gender are analyzed.

The paper consists of four parts. In the first part literature review on gender perception in the family and the work place is discussed in detail. In this part, world-wide and Turkish literature on the topic is also given. Here it can be said for sure that few practical researches are done related with the topic. In the second part methodology, sample of the paper are explained. A questionnaire prepared in relation with the topic is applied to the sample of 508 textile workers. As the study is based on gender perception, the number of the applicants are tried to be equal. Therefore, 218 women and 290 men textile workers took part in the study. In the third part the findings of the questionnaire are discussed. The data are analyzed via SPSS program. The gender of the textile workers is cross-tabbed with the categories about gender perception and attitudes. The meaningfulness between the variables are check with the Chi-square Test. The results are mentioned right under the tables.

The fourth part of the paper consists of the results and discussion of the research topic. It is found out at the end of the study that while roles and expectations about gender are very high in family life, they stretch a little more in work life. When we want to analyze gender in its private are we can clearly see that presuppositions are highly indigenized. In this sense most of the textile workers think that motherhood is the fundamental duty of the women, which is coded naturally in the social life. The other topic is that men are the head of the household, which is the indication of the idea that men are more advantageous at almost every phase of

the life. Here we can come to the idea that the women are not the subjects of their own lives while they are giving shapes to it; but they are the ones who are supposed to fulfill procedures related with their gender in the social life. When it comes to working place the borders between gender are not that much clear as they are in the family. Although it is a common idea that women work to contribute to the income of the family, it is more important to choose their jobs in relation with their genders. At this point it is seen that women prefer to work in places that are nearer to their houses thinking that they will be able to carry out their housework efficiently. Another idea that division of labor is not done related with their gender. It can be concluded here that gender is not that much important in working place but the economic concerns are in the foreground.

All in all, conversion of the patterns has become more and more important in the modern life. At this point, it is substantial to take the necessities of the social life in hand not as the roles and duties that are special to women and men but as the necessities that are special to human-beings. Therefore, it is important in terms of the process that awareness of the women and men should be raised via advertisements and public service announcements.